

Zomerzoektocht 2019 : Pater Damiaan

In december 2005 riepen Vlaamse televisiekijkers en radioluisteraars Jozef De Veuster, beter bekend als pater Damiaan, uit tot 'Grootste Belg aller tijden'. Vier jaar later, in 2009, werd pater Damiaan heilig verklaard. Dat is dit jaar dus 10 jaar geleden en daarom brengt deze zomerzoektocht je naar het graf van Damiaan en naar zijn standbeeld. Onderweg kan je meer lezen over het leven van Sint-Damiaan en kom je ook op een aantal minder bekende maar mooie plekken in de binnenstad.

*We beginnen de wandeling op de **Grote Markt**, voor het stadhuis en tegenover de Sint-Pieterskerk.*

Midden in de nacht van 3 op 4 mei 1936 kwam, begeleid door fakkeldragers en voorafgegaan door militairen, studenten van het Amerikaans college, vertegenwoordigers van alle Leuvense verenigingen en van verschillende religieuze ordes en congregaties, het stoffelijk overschot van Jozef De Veuster, bekend als pater Damiaan, aan in Leuven. De kist werd opgesteld in de Sint-Pieterskerk waar tot in de vroege ochtend gelovigen bleven toestromen om een groet te brengen aan Damiaan. Na een requiemmis om 10 uur werd Damiaan in processie teruggebracht naar de Sint-Antoniuskapel vanwaar hij in 1863 naar Hawaï was vertrokken. Daar bleef de praalkist uitgesteld om duizenden mensen de kans te bieden afscheid te nemen van de 'apostel der melaatsen'. De toeloop was zo overweldigend dat pas de dag daarna, op 5 mei, Damiaan in zijn graf kon worden gelegd. De volgende dag al begonnen arbeiders met het oprichten van een massief marmeren grafmonument.

Je wandelt de naast het stadhuis de Naamsestraat in.

Jozef De Veuster wordt geboren in Ninde, een gehucht van Tremelo, op 3 januari 1840. Hij is het zevende kind Frans De Veuster en Anna-Katrien Wouters. Zijn vader heeft een bescheiden graanhandel en zijn moeder beheert een boerderij waarin Jozef na de lagere school aan het werk wordt gezet. De familie De Veuster woont in een stenen huis (de stenen hebben ze zelf gebakken) en is iets meer bemiddeld dan veel andere inwoners van Ninde die soms nog in lemen hutten wonen. Zij kan het zich veroorloven om Jozef op achttienjarige leeftijd naar een internaat in Braine-le-Comte te sturen waar hij Frans kan leren, iets wat hem van pas zou komen om later de graanhandel verder te zetten.

Maar dat is niet de richting die Jozef zelf uit wil. Zijn broer Auguste is in 1857 ingetreden in de congregatie van de Heilige Harten en wordt daar onder de klooster-naam Pamfiel opgeleid in het Collège des Missions Etrangères om missionaris te worden. Twee jaar later, in 1859, besluit Jozef, na een bezoek aan zijn broer, om zelf ook in het klooster te blijven als postulant, een inleidende fase die voorafgaat aan het noviciaat.

Tegenover de Sint-Michielskerk in de Naamsestraat sla je rechtsaf en wandel je de Sint-Antoniussberg naar beneden. Je komt onmiddellijk aan het Damiaancentrum.

“Damiaan Vandaag” is een project van de Vlaamse en de Nederlandse tak van de Paters en Zusters van de Heilige Harten. Met dit project willen zij de inspirerende erfenis van pater Damiaan levend houden. Daarom wil “Damiaan Vandaag” aan jong en oud het verhaal van Damiaan vertellen en laten zien hoe actueel dat verhaal nog altijd is. In de geest van pater Damiaan wil het Damiaancentrum een onthaal- en ontmoetingscentrum zijn, een plaats van geloof en bezinning, van grenzeloze solidariteit en maatschappelijk engagement.

“Damiaan Vandaag” behelst ook een documentatie- en informatiecentrum dat zich bezig houdt met de verzameling, de bewaring en de ontsluiting van het religieus erfgoed rond pater Damiaan. Niet enkel documentatie over Damiaan, ook het Damiaanarchief wordt in Leuven bewaard. Het archief is geïnventariseerd en werd recent gedeeltelijk ingeschreven op de Vlaamse Topstukkenlijst.

In het Damiaancentrum maak je kennis met het leven van Pater Damiaan via een film en enkele prachtige kunstwerken. “Damiaan Vandaag” biedt ook verschillende programma's aan voor scholen, catechesegroepen, jongerengroepen en voor parochiale verenigingen en bedevaartsgroepen.

Het Damiaancentrum is van maart tot oktober open van maandag tot donderdag van 10u. tot 12u. en van 14u. tot 16u en van vrijdag tot zondag van 14u. tot 16u.

Meer info vind je op : <https://damiaanvandaag.be/>

Als je een eindje verder naar beneden wandelt zie je links een ingang van de Sint-Antoniuskapel, de plek waar pater Damiaan begraven ligt.

De Sint-Antoniuskapel kent een lange geschiedenis. De kapel, die in 1299 gewijd werd aan de Heilige Maria, werd door de stad in 1425 toegewezen aan de pas opgerichte Artesfaculteit. Die liet tegen het eind van de 15de eeuw een altaar plaatsen ter ere van van abt Sint-Antoniuss-de-Kluisenaar. Vanaf de 16de eeuw werd er elk jaar een processie gehouden ter ere van deze heilige en vanaf dan zou de kapel bekend staan als de Sint-Antoniuskapel. Dankzij de toegenomen verering van de heilige en de bijhorende plechtige vieringen, de talrijke inkomsten en de liefdadige activiteiten die ermee waren verbonden werd de kapel de belangrijkste van de stad.

Tijdens de periode na de Franse revolutie werd de kapel gebruikt als opslagplaats voor handelaars en korte tijd ook als een protestants gebedshuis. Vanaf 1853 stond ze opnieuw leeg en in 1860 werd de verwaarloosde kapel openbaar verkocht.

Pater Vincke van de Leuvense Picpussen, die verbleven in het Diveauscollege hoger op de Sint-Antoniussberg, kocht de kapel en liet ze in 1868 inwijden als kloosterkerk. De kerk wordt in de 19de eeuw een populair bedevaartsoord. Pater Vincke had immers beloofd dat als hij de kapel kon aankopen, hij hier een heiligdom ter ere van Sint-Jozef zou inrichten. Hij maakt er een heiligdom van voor het “Genootschap van de Altijddurende Verering van Sint-Jozef”. Dit genootschap was ontstaan in Milaan. In een guldenboek noteerden de leden de dag waarop ze maandelijks de Heilige Jo-

zef zouden vereren. Eén van de eerste Leuvense leden was een man die later zelf vereerd zou worden in de kapel en die ook een naamgenoot was van de heilige : Jozef De Veuster koos de achtste dag van de maand om zijn patroonheilige op een bijzondere manier te huldigen.

Dankzij de inzet van een groot aantal vrijwilligers, ijveraars en ijveraarsters genoemd, wordt de Sint-Jozefverering vanaf het eind van de 19de eeuw massaal onder de bevolking verspreid en wordt de kapel verheven tot "nationaal" Sint-Jozefheilighdom. Waar bedevaarders eerst als afzonderlijke pelgrims naar de kapel komen, worden vanaf 1901 processiegewijs bedevaarten georganiseerd, niet alleen in maart, de maand van Sint-Jozef, maar het hele jaar door. De "Jefkes", zoals de bedevaarders worden genoemd, worden een vertrouwd verschijnsel in Leuven. De verering kent haar hoogtepunt tussen 1901 en 1950.

In 1936 wordt het stoffelijk overschot van pater Damiaan bijgezet in een door de Leuvense architect Victor Broos ontworpen mausoleum en trekt de kapel binnen- en buitenlandse bedevaarders die willen bidden bij het graf van Damiaan.

Om dat grote aantal goed te kunnen opvangen en de betekenis van Damiaan ook voor de toekomst levendig te houden beslissen de Picpussen in 1960 om hun kapel grondig te verbouwen en een crypte voor het graf van pater Damiaan in te richten.

Zo krijgt de kapel haar huidige uitzicht dat in 1988 nog een keer wordt opgefrist.

Waar de architectuur van de Damiaancrypte eerder traditioneel is, is het heiligdom van Sint-Jozef resoluut modern.

Oorspronkelijk had pater Damiaan een zwart marmeren grafmonument in een zijkapel gekregen, ongeveer op de plaats waar de huidige lampenkapel zich bevindt. In 1956 werd Damiaan weer opgegraven voor identificatie in het kader van de aan de gang zijnde procedure voor de zaligverklaring. Van die gelegenheid werd gebruik gemaakt om de resten van zijn lichaam te verdelen over een tiental zinken kistjes, die daarna in anatomische volgorde opnieuw in de kist werden geplaatst.

De Sint-Antoniussberg leidt je naar het Pater Damiaanplein. Steek dat plein in de lengte over en neem de brandgang rechts van het Hollands college.

De kloosterorde waar zowel pater Damiaan als zijn broer Pamfiel intraden is de Congregatie van de Heilige Harten van Jezus en Maria of Congregatio Sacrorum Cordium (ss.cc.), maar wij kennen haar beter onder de naam Picpussen. Die naam komt van de rue de Picpus in Parijs waar de congregatie kort na haar stichting haar moederhuis vestigt. De orde is gesticht door een priester uit de streek van Poitiers en een jonge aristocrate. In de nadagen van de Franse revolutie leggen ze, op Kerstdag 1800, samen hun religieuze geloften af. Vanaf 1825 stuurt de orde missionarissen naar overzeese gebieden en dat zendingswerk wordt hun voornaamste activiteit. Om dit kracht bij te zetten, gaan ze op zoek naar een geschikte plaats om een missiecollege op te richten. Hoewel er eerst aan Rome wordt gedacht, kiest de congregatie uiteindelijk voor Leuven. De aanwezigheid van de universiteit met haar faculteit theologie en het feit dat de voertaal in Leuven op dat moment Frans is, spelen hierbij ongetwijfeld een belangrijke rol.

Momenteel telt de congregatie nog twaalf gemeenschappen in België : acht van broeders en vier van zusters. Twee gemeenschappen van broeders en één (internationale) van zusters bevinden zich in Charleroi en zijn daar vooral actief in de stedelijke pastoraal. In Vlaanderen zijn er nog zes gemeenschappen van medebroeders: in Aarschot, Kortrijk, Leuven (2), Mariakerke en Zandhoven.

De zusters hebben nog twee gemeenschappen in Heverlee en één in Tongeren.

Wereldwijd is de congregatie aanwezig in 35 landen en telt ze ongeveer 2000 leden.

Jozef is het vierde kind van de familie De Veuster dat kiest voor een religieuze roeping. Niet alleen zijn broer, ook twee oudere zussen waren het klooster ingegaan. Hoewel hij geen vooropleiding heeft, wordt Jozef, die als religieus de naam Damiaan heeft aangenomen, in augustus 1859 toegelaten tot het noviciaat en mag hij zich voorbereiden op het priesterschap. Misschien heeft Damiaan van zijn broer Pamfiel nog wat Latijn geleerd maar veel contacten waren er niet tussen de jonge novice en de drie jaar oudere priesterstudent.

Net voorbij de Janseniustoren voert een eerste brugje je over de Dijle en onmiddellijk daarna kan je naar links wandelen. Zo kom je in het Refugiehof.

Op 28 maart 1863 wordt Pamfiel priester gewijd en krijgt hij zijn zendingsbrief voor de Hawaïaanse missie. Monseigneur Jaussen, de missiebisshop van Tahiti, had tijdens een bezoek aan Leuven verteld over het missiewerk in Polynesië en de grote nood aan jonge krachten om de verschillende missieposten te bemannen. Maar terwijl Pamfiel zich voorbereidt om naar Hawaï te vertrekken wordt hij ziek en is hij te verzwakt om de reis te maken. Damiaan, die zelf nog in opleiding is, vraagt of hij in de plaats van zijn broer mag gaan en gebruikt als extra argument dat het geld voor de overtocht toch al betaald is. De overheid in Hawaï ziet dat niet meteen zitten, Damiaans opleiding was immers nog verre van voltooid, maar Damiaan krijgt toch toelating om in het najaar van 1863 te vertrekken. Hij bezoekt vooraf nog kort zijn ouders en gaat met zijn moeder en schoonzuster op bedevaart naar Scherpenheuvel waar hij afscheid neemt van zijn familie.

Volg in het Refugiehof het wandelpad langs de Dijle en wandel dan verder in de richting van het grote witte huis dat je schuin voor je ziet.

Wandel het Refugiehof uit en sla linksaf, de Minderbroedersstraat in.

Damiaan reist van Leuven naar Parijs en vertrekt vandaar samen met tien zusters en zes confraters naar Bremen waar hij op 9 november 1863 inscheept naar Honolulu. Na een zware reis van vijf maanden waarbij Damiaan heel veel last heeft van zeeziekte komen zij aan op Hawaï. Daar wordt snel werk gemaakt van Damiaans verdere opleiding en wordt hij op enkele maanden tijd tot subdiaken, diaken en tenslotte priester gewijd.

Pater Damiaan krijgt het district Puna op “het grote eiland” (Hawaiï) toegewezen. Hij is nu alleen, te midden van een ander volk, en moet wennen aan alles : de taal, het landschap, de cultuur, het klimaat, de in zijn ogen al te losse zeden van de inheemse bevolking, de fauna en flora. De nederzettingen liggen verspreid over het hele eiland en op grote afstand van elkaar maar Damiaan probeert ze allemaal te bezoeken. Op een aantal plaatsen bouwt hij een kleine kapel en die fysieke inspanning doet hem deugd. Maar de eenzaamheid valt hem zwaar : hij mist een biechtvader, een confrater die hem met raad kan bijstaan.

Op het einde van de Minderbroedersstraat ga je rechtsaf. Je bent nu op de Kapucijnenvoer. Tegenover de vroegere verpleegstersschool ga je naar links, de Biezenstraat in, en zo kom je op het Sint-Jacobsplein.

Vanuit de Biezenstraat sla je op het Sint-Jacobsplein rechtsaf en volg je de omtrek van het plein tegen de wijzers van de klok in. Zo wandel je naar de Sint-Jacobskerk. Ga net voor de kerk de Pelgrimsstraat in.

De Pelgrimsstraat geeft uit op de Brusselsestraat. Volg die even naar links tot je een goed zicht hebt op het standbeeld van pater Damiaan.

Het standbeeld van Pater Damiaan werd door Constantin Meunier vervaardigd in opdracht van de Katholieke Kring van Leuven. Meunier die zelf vrijdenker was en vooral bekend stond als één van de eerste kunstenaars in Europa die arbeiders als een soort eigentijdse helden uitbeeldde, nam de opdracht misschien ook wel om persoonlijke redenen aan. In 1894 had hij zijn twee zonen verloren en om een depressie tegen te gaan stortte hij zich in zijn werk.

Zijn Damiaanbeeld verbeeldt de overwinning van het leven op de dood. Een bronzen Damiaan, die overigens de trekken mee kreeg van de Leuvense kanunnik Armand Thiéry, toont met het kruis in de hand de hemel aan een melaatse die op hem steunt. In 1894 werd het beeld ingehuldigd in het stadspark. Dertien jaar later, in 1906, werd het beeld naar dit plantsoen bij de Sint-Jacobskerk verplaatst, volgens sommigen omdat kinderen aanstoot namen aan de realistisch voorgestelde melaatse.

Ongeveer tegenover het standbeeld van Pater Damiaan kan je vanuit de Brusselsestraat een overdekte doorgang inwandelen : de Verbrande Poortgang.

In 1865 neemt Damiaan het veel grotere district Kohala-Hamakua over van een oudere confrater. Dat betekent nog meer rondreizen en nog meer kapellen bouwen. Stilaan komt er routine in zijn werk. Hij bouwt niet alleen, hij legt ook een tuin aan, plant (zoete) aardappelen en houdt paarden, schapen en bijen. Maar in dat manuele werk vindt hij weinig bevrediging. Hij vindt zichzelf nog niet echt een goede missionaris. Daarvoor zou hij meer op ziekenbezoek willen gaan of zich meer met zielenzorg willen bezig houden.

Aan het eind van de Verbrande Poortgang is het Vriesenhof. Wandel altijd rechtdoor tot je aan je linkerkant een voormalige stadsschool ziet. Via een overdekte passage kan je linksaf wandelen en ben je in de Ridderstraat.

Als in 1873 bisschop Maigret vrijwilligers vraagt om de zielzorg van de patiënten in Kalawao te behartigen is Damiaan één van de eersten die zich kandidaat stelt.

Kalawao ligt op het Kalaupapa-schiereiland van het eiland Molokai, naast twee andere dorpjes : Kalaupapa en Waikolu. Toen de Hawaïaanse eilanden getroffen werden door lepra besliste de regering om alle zieken te isoleren en naar het eiland Molokaï te sturen. In 1866 werden daar de eerste melaatsen aan wal gezet en een jaar later werd er een klein ziekenhuis gebouwd om hen te verzorgen. Er was echter nog geen medicijn tegen lepra en de zieken gingen verminkt en vol stinkende zweren hun einde tegemoet. Wie eenmaal in Kalawao zat, verbleef daar drie of vier jaar tot de dood erop volgde. De leprakolonie werd bevoorrad met voedsel, drinkwater en de levensnoodzakelijke voorzieningen, maar van geestelijke bijstand was geen sprake.

Op 10 mei 1873 komt Damiaan aan in Kalawao, klaar om de priesterlijke zorg op te nemen voor de melaatsen van de plaatselijke leprakolonie.

Volg de Ridderstraat naar rechts, voorbij de school tot aan het huis met nummer 70. Daarnaast is een doorgang naar rechts, waar alleen voetgangers in mogen. Ga die in.

Melaatsheid of lepra kwam in onze streken voor tot in de tweede helft van de 15de eeuw. De belangrijkste leprozerij in Brabant was het klooster van de zusters Augustinessen in Heverlee. Dat klooster werd Ter Bank genoemd omdat er een recht-bank zetelde, bestaande uit de priorin van de abdij en drie andere kloosterzusters, die oordeelde over iedereen die verdacht werd van lepra. Indien zij melaatsheid vaststelden en de zieke afkomstig was van Heverlee of Leuven, mocht hij verzorgd worden in binnen de muren van het kloostercomplex. Indien de zieke van van buiten Leuven was, werd hij naar een leprozerie in zijn eigen stad gestuurd en als dat niet kon werd hem het leven als bedelaar met ratel opgelegd.

Als je nu rechtdoor blijft wandelen kom je in de Sint Servatiusstraat die je naar de Tes-senstraat brengt. Sla hier linksaf en blijf nu rechtdoor wandelen.

Op Molokai komt Damiaan terecht in een ordeloze en vreugdeloze samenleving van een paar honderd doodzieke wanhopige melaatsen. Hij heeft er geen eigen plek om te wonen of te slapen en tijdens de misvieringen is in de kapel de stank van de etterende wonden nauwelijks te harden. Op het eiland kent men god noch gebod : de melaatsen zijn er door iedereen verlaten. Damiaan probeert hen wat menselijke waardigheid te schenken en hen troost te doen vinden in het geloof.

In een brief aan zijn broer Pamfiel, drie maanden na zijn aankomst, schrijft Damiaan dat het noodzakelijk is dat er permanent een priester verblijft tussen de melaat-

sen en dat hij zich vrijwillig heeft aangeboden voor die taak omdat hij op de dag dat hij zijn geloften aflegde voor de wereld toch al symbolisch was gestorven.

Steek de Brouwersstraat over en loop in de richting van het vakwerkhuis dat je een eindje verder links voor je ziet. Je bent nu in de Fonteinstraat.

Damiaan ziet missionering als zijn eerste opdracht maar even belangrijk vindt hij het om de praktische gang van zaken op het eiland te regelen. Doden moeten fatsoenlijk begraven worden en desnoods timmert hij daarvoor zelf een kist. Hij bouwt ook houten huizen om de hutten van gras en takken te vervangen. Wat in zijn ogen zedelijk verval is probeert hij tegen te gaan: dronkenschap, verslaving aan stimulerende middelen, misbruik van jonge kinderen, goklust, woekerwinst in de plaatselijke winkel. De medische verzorging op het eiland is quasi onbestaande.

Damiaan voert een verplichte begrafenisverzekering in en schrijft wedstrijden uit voor de mooiste begrafenis. Om de vieringen op tel luisteren richt hij een zangkoor en een fanfare op. Bij het graf speelt zij het populaire Duitse volksliedje "Muss i denn". Ook aan het drankmisbruik probeert Damiaan iets te doen - maar daar boekt hij minder succes. Wanneer hij erin slaagt om een illegale drankstokerij te vernietigen zal het distilleerapparaat worden hersteld en de stokerij op een andere plek opnieuw beginnen.

De eenzaamheid weegt zwaar door en regelmatig dringt Damiaan er bij zijn oversten op aan om hem een helper en een biechtvader te sturen. Intussen doet hij wat haast niemand hem heeft voorgedaan : hij gaat de hutten van de melaatsen binnen, raakt hen aan en verzorgt hen. Voor Damiaan zijn zieke en gezonde mensen lotgenoten, of zoals hij het zelf verwoordt : "Wij melaatsen".

De Fonteinstraat geeft uit op het Balsembloemhof. Je wandelt rond het gelijknamige appartementsgebouw, tegen de wijzers van de klok in.

De activiteiten van Damiaan raken stilaan bekend tot ver buiten Molokai. Kranten schrijven regelmatig over zijn inzet voor de melaatsen. Verslagen van artsen die de leprakolonie bezoeken gaan de wereld rond.

Koning David Kalakaua van Hawaï verleent aan Damiaan omwille van zijn inzet voor de leprozen de titel "Knight Commander of the Royal Order of Kalakaua". Als prinses Lydia Liliuokalani de nederzetting bezoekt om deze titel te overhandigen, wordt ze geraakt door wat ze daar ziet. Zij zorgt ervoor dat het werk van Damiaan bekend geraakt in de Verenigde Staten en in Europa. Protestanten en Britse adel beginnen geld voor de melaatsen naar Molokai te sturen. Zij stellen echter bij hun giften als voorwaarde dat Damiaan het geld zelf zou beheren, waarmee ze de katholieke hiërarchie negeren.

Voor je ziet je een smalle voetgangersdoorgang. Als daar door wandelt kom je in Het Torrentje. Ga hier naar links.

Dat Damiaan met het eerste geld stoffen en een naaimachine koopt in plaats van het te besteden aan een meer uitgesproken christelijk doel brengt hem, in combinatie met zijn koppigheid, regelmatig in de problemen bij sommige van zijn meer conservatieve oversten.

Door de haast exclusieve aandacht van kranten en tijdschriften voor het werk van Damiaan blijven de inspanning van de Hawaïaanse overheid en van de protestantse kerken voor het welzijn van de melaatsen onderbelicht. Dat verklaart mee waarom protestantse functionarissen van de gezondheidsraad Damiaan beginnen zwart te maken en hem beschuldigen van al te intieme omgang met vrouwelijke leprozen. In de 19de eeuw dacht men dat lepra een seksueel overdraagbare ziekte was.

Aan het eind van Het Torentje is de Pereboomstraat waar je naar rechts wandelt. Je loopt even voorbij de Bruul en moet dan de Pereboomstraat en de Dijle oversteken via het Hambrugpad.

Intussen blijft Damiaan aandringen op de komst van een tweede confrater en die komt ook : de Nederlandse parter Andre Burgerman wordt uitgezonden om de katholieken te bezoeken die buiten de leprozenkolonie wonen en voor hen de mis op te dragen. De samenwerking tussen de twee paters, allebei even koppig en met een verschillende visie op aanpak van de zorg voor de melaatsen, loopt echter niet van een leien dakje.

Andre Burgerman wordt daarom vervangen door Albert Montiton die zelf last had van een tropische huidziekte waarvan men dacht dat het begin was van lepra en die men in Honolulu liever kwijt dan rijk was vanwege zijn irritant karakter. Ook die samenwerking verloopt moeizaam maar als pater Montiton later om gezondheidsredenen via Tahiti en Frankrijk naar Spanje moet verhuizen wordt hij één van Damiaans grootste bewonderaars en propagandisten.

Blijf het Hambrugpad volgen en steek dus nogmaals de Dijle over. Aan het eind van het pad is de Penitentienstraat die je oversteekt omdat je het Jaartallenpad gaat volgen.

Wandel verder langs het Jaartallenpad dat je naar rechts opnieuw over de Dijle leidt.

Via het Jaartallenpad kom je uit in de Mechelsestraat. Nu ga je naar rechts, in de richting van de Sint-Geertruikerkerk. Ter hoogte van nummer 152 zie je een doorgang. Die voert je door het Katelijnepark naar het Klein Begijnhof.

Op 31 januari 1885 schrijft Damiaan een brief naar zijn broer Pamfiel : “Ik ben nog steeds goed gezond zoals u me gezien heeft op de dag van mijn vertrek in 1863, uitgezonderd mijn linkervoet die gedurende drie jaar bijna alle gevoel heeft verloren, het is een verborgen gif dat mijn hele lichaam dreigt aan te tasten.”

In mei 1885 krijgt Damiaan de formele diagnose dat hij besmet is met lepra en wordt hij geregistreerd als patiënt in de leprozerie. Nu bekend is dat Damiaan me-

laats is, is hij ook niet langer welkom in het Missiehuis van Honolulu uit vrees voor besmetting.

Ondanks zijn ziekte stopt Damiaan niet met zijn taken op Molokai. Hij draagt nog steeds de mis op, bezoekt zieken, voert herstellingswerken uit in de kapel en blijft zijn weesjongens, het zangkoor en de fanfare actief opvolgen. Stilaan bereidt hij echter zijn afscheid voor. Hij weet dat zijn einde onherroepelijk nadert maar hij weet ook dat zijn werk zal verder gezet worden. Op Molokai zijn er nu, naast Damiaan, nog twee andere priesters en twee lekenhelpers.

Op 14 april 1889 sterft Damiaan in Kalawao. Hij wordt zoals hij zelf gevraagd had begraven onder de pandanboom naast zijn houten huisje.

Wandel het Klein Begijnhof uit naar rechts, naar de Sint-Geertruikerk.

Het zou bijna een maand duren voor de dood van Damiaan in alle westerse kranten bekend werd gemaakt. Haast onmiddellijk daarna stuurt de congregatie van de Heilige Harten een onderzoekscommissie naar Hawaï met het oog op een mogelijke zaligverklaring. Maar zolang er geen mirakel door tussenkomst van Damiaan bekend is, kan daarvan geen sprake zijn.

De Romeinse archieven zorgen voor een oplossing. De Franse zuster Simplicie Hué zou in 1895 door het aanroepen van Damiaan van een maandenlange darmkanker zijn verlost. Op 4 juni 1995 verklaart paus Johannes Paulus II Damiaan zalig tijdens een openluchtmis voor de Basiliek van Koekelberg. Ongeveer honderd Hawaïanen, onder wie zes lepralijders, zijn bij die plechtigheid aanwezig.

Oorspronkelijk was de paus van plan om voor die zaligverklaring een bezoek aan Tremelo en Leuven te brengen maar die bezoeken werden afgelast doordat de paus slechts enkele weken voor de afreis zijn heup brak bij een val in de badkamer. Om heilig verklaard te worden moest Damiaan nog een tweede wonder verrichten. Dat gebeurt in 1998 toen de Hawaïaanse Audrey Toguchi op onverklaarbare wijze geneest van uitgezaaide longkanker, nadat ze heeft gebeden op het graf van Damiaan.

De Kerk erkent deze genezing als een mirakel en op 11 oktober 2009 wordt pater Damiaan samen met enkele andere Europese geestelijken heilig verklaard tijdens een viering in de Sint-Pietersbasiliek in Rome. Sint Damiaan is de patroonheilige van de melaatsen en van de aids-patiënten.

Je houdt de kerk aan je linkerhand en gaat dus voor café Onder Den Toren mee naar links. Zo kan je door een poort de Sint-Geertruiabdij binnenwandelen.

Als het van de mensen op Molokai en van Damiaan zelf had afgehangen dan was zijn stoffelijk overschot nooit in Leuven terecht gekomen. Maar in 1935 schreef koning Leopold III een brief naar de Amerikaanse president Roosevelt met de vraag of die persoonlijk tussenbeide wou komen om de overbrenging van pater Damiaan naar zijn geboorteland mogelijk te maken. Van zodra die vraag bij het grote publiek

bekend werd, protesteerden Hawaïaanse lepralijders, tevergeefs. Een emotionele petitie - "Do you separate a father from his sons ?" - mocht niet baten.

In de morgen van 27 januari 1936 werd de kist van Damiaan terug opgegraven. Zijn lichaam was in staat van ontbinding maar de kleren waarin hij was begraven en de paternoster in zijn handen waren nog niet volledig vergaan. Overigens was Damiaan begraven met zijn timmermanspotlood nog in zijn zakken.

In Kalawao woonde op het ogenblik van de opgraving niemand meer. De gezondheidsraad had een hele tijd eerder beslist om het dorp te evacueren en alle melaatsen samen te brengen in Kalaupapa. Naast het voormalig huisje van pater Damiaan stonden alleen nog de kapel en één ander houten huis overeind.

De resten van Damiaans lichaam werden in de Panamese havenstad San Christobal aan boord van een schip gebracht en vandaar naar Antwerpen gevaren.

Bij de zaligverklaring van Damiaan in 1995 werd de rechterhand van Damiaan weggenomen en in een houten schrijn teruggevoerd naar Hawaï.

In 1959 werd Hawaï de 50ste staat van de VSA en mochten ze, zoals alle andere staten, hun twee belangrijkste figuren vereeuwigen met een standbeeld in het Capitool van Washington. De Hawaïanen kozen voor een beeld van koning Kamehameha die in de 18de eeuw hun eilanden verenigde en voor een beeld van pater Damiaan, nog steeds de enige niet-Amerikaan die een standbeeld in het Capitool heeft.

De leprozenkolonie van werd in 1969, precies een eeuw na haar instelling opgeheven. Sinds 1980 is Kalaupapa een Nationaal Historisch Park.

Steek de binnenkoer van de abdij over en houd de Thiéry-vleugel aan je rechterkant. Je ziet dan een poort waardoor je naar buiten kan wandelen. Ga de brug over en sla rechtsaf, de Karel van Lotharingenstraat in.

Je komt zo op de Vismarkt.

Loop de Vismarkt in de lengte af en wandel verder door de Mechelsestraat naar het Mathieu de Layensplein.

De nagedachtenis van pater Damiaan wordt ook levend gehouden door de Damiaanactie. Die is een hulporganisatie die in 1964 in Brussel werd opgericht als een bundeling van verschillende verenigingen die zich reeds voordien inzetten voor leprapatiënten en samen de jaarlijkse Werelddag voor de Melaatsen inrichtten. Inmiddels is het een internationale hulporganisatie die vooral actief is in de zorg voor slachtoffers van twee armoedeziektes, namelijk lepra en tuberculose. De organisatie steunt ook de ontwikkeling van nieuwe methodes om deze ziektes te genezen, en werkt nauw samen met de Wereldgezondheidsorganisatie van de Verenigde Naties.

De Damiaanactie telt 1600 medewerkers. Zij binden de strijd aan tegen lepra en tuberculose in 15 projectlanden in Azië, Amerika en Afrika. De belangrijkste projectlanden zijn Congo, Bangladesh, India en China.

Damiaanactie kiest niet voor acute interventies zoals de meeste andere NGO's, maar kiest voor gezondheidszorg op lange termijn. Er worden projectgebieden afgebakend. Zolang het doel niet bereikt is blijft Damiaanactie in het project aanwezig. De

organisatie helpt de bevolkingsgroepen in dat gebied systematisch en doelgericht. Binnen dit kader wordt er samengewerkt met de Internationale Federatie voor Jaarlijks voert Damiaanactie tijdens het laatste weekend van januari haar campagne. In een grote geldinzamelingsactie verkopen honderden vrijwilligers in heel het land de bekende stiftjes van de Damiaanactie. Telkens wordt er aan de hand van een campagnefilm een ander land in de kijker geplaatst. Deze films worden met grootbeeldprojectie in de scholen over het ganse land vertoond.

Bron: <http://www.damiaanactie.be>

Vanaf het Mathieu de Layensplein wandel je rond de kerk en bereik je tenslotte de Grote Markt, het eindpunt van deze wandeling.

Bronnen die wij gebruikt hebben om deze wandeling op te stellen :

Hilde Eynikel, **Damiaan - de definitieve biografie**, Davidsfonds 1999

KULeuven, **Damiaan - een didactische bundel** : <https://www.kuleuven.be/thomas/page/damiaan/>